

EDITORIAL

Llengües respectades / Llengües violentades

L'escriptor **Pérez Reverte**, l'autor d'Alatriste, fet una pagina d'opinio en la revista dominical *El Semanal XL* que s'entrega conjuntament en el diari *Las Provincias*. El passat mes de decembre, en dos articles consecutius (dies 10 i 17), defenia l'independencia de la *Real Academia Española* -de la qual es membre- front a les pressions politiquies que volen influir en les seues decisions.

(Mencionava, entre uns atres casos, les demanes que reben de

llevar del diccionari una accepccio peyorativa de la paraula "gallego", o el rebuig de la RAE a expressions com "matrimonio

homosexual" o "violencia de género")

Entretrem uns fragments de la defensa que fa del treball de la RAE (els articles sancers els poden llegir en www.xlsemanal.com):

"[Ciertos colectivos] en vez de asumir que todo lenguaje es sedimento de siglos y consecuencia de los usos, costumbres e ideologías de una sociedad en evolución, y que es ésta la que poco a poco adopta unos usos y rechaza otros, exigen, por las bravas, que sea el lenguaje violentado, artificial, politizado y manipulado según el interés de cada cual, el que condicione y transforme la realidad social."

"Como olvidan, o ignoran, que un lenguaje se hace con la lenta y prolija sedimentación de muchos siglos y hablas, creen poder transformarlo por las buenas, a su antojo, en un año o dos"

"Cual si la RAE fuese responsable de lo que han determinado el tiempo, el uso y las circunstancias históricas, y todo pudiera cambiarse sin más trámite, borrándolo".

"Una lengua sólo está sometida a sí misma, al conjunto de quienes la hablan y a las gramáticas, ortografías y diccionarios que, elaborados por lingüistas, lexicógrafos y autoridades, la fijan y registran de modo notarial. (...) La RAE no crea ni moderniza, sino que estudia y administra la realidad de nuestra lengua."

Ara be, ¿tot aço no hauria de ser perfectament aplicable al valencià, a la forma en

que, per interessos politics, està sent violentat i manipulats?

Puix pareix ser que no.

Fa poc la RAE remete un informe al govern central recolzant les tesis de la AVL, el comportament de la qual es precisament el que l'escriptor denuncia com a aberrant. ¿Per qué la RAE defen per al valencià lo que no vol per a l'espanyol? Cap la disculpa de que no estiguen correctament informats de lo que està passant; al cap i a la fi, des de que llevaren el cadirot que hi havia en representacio de la llengua valenciana (per motius encara no aclarits) ningu en eixa Casa ha pogut parlar en nom del valencià (El mateix tracte ha rebut el balear, dit siga de pas).

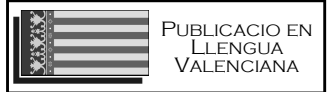
Pero llavors, ¿per qué no se declaren incompetents en materia de llengua valenciana, en conte d'emetre un informe que, casualment, recolza la politica del govern?

Pero, en fi, no podem acusar als de fora de que no els importe el valencià, si no escomencem primer per preocupar-nos els de dins.

Recorden la polemica que sorgi quan en Europa se plantejà la possibilitat de llevar la lletra "ñ" dels teclats dels ordenadors. La reaccio fon immediata; i encara dura, puix eixa "ñ" ha devingut en símbol reivindicatiu de l'idioma espanyol. Per contra, ¿qué ha passat en el cas del valencià? Puix que volen fer desaparixer, no una, sino dos grafies, la "ch" i la "y", tan antigues, caracteristiques i necessaries per al valencià com ho es la "ñ" per al castella. I eixa es nomes una infima part de les agressions que patix la nostra llengua.

¿Quants valencians posaren el crit en el cel en l'ocasio de la "ñ"? ¿I quants d'ells, en canvi, assistixen impassibles a l'espectacul del desquarterament del valencià?

En conclusio, si l'amo de la llengua ha de ser el poble, defengam la llengua valenciana en les mateixes ganes que l'escriptor-academic defen l'espanyola, encara que -el mon al reves- hajam de fer-ho contra les institucions que haurien de defendre-la.

LA CITA

No vullgues per als demes
lo que no vols per a tu.
Confuciu

SUMARI

- 1
▪ EDITORIAL: **LLENGÜES RESPECTADES / LLENGÜES VIOLENTEADES**
- 2
▪ LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- **CONEIX LA VALENCIANITAT DE CAPDET**
- **RESENYA BIBLIOGRAFICA: CONSTANTÍ LLOMBART. BIOGRAFIA ÍNTIMA**
- **ANEDOTARI (V)**
- 3
▪ **FRUITES, VERDURES I HORTALICES (V): PARLEM DE TARRONGES (4)**
- **FENT MEMORIA: ¿UNA "ACADÈMIA DE LA LLENGUA VALENCIANA" ALLÀ PEL 1930?**
- **PATRIMONI VALENCIÀ. PARC NATURAL: SERRA MARIOLA**
- 4
▪ **PASSATEMPS**
- **RONDALLA: CÒM GUIJAR UN CONILL**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Seuixca les meues instruccions:
Assente's davant d'un pendul i mire'l fixament. Notarà còm escomença a tindre son, molta son, molta son, ... ya s'ha dormit. Quan yo diga "tres" veste es despertará i sentirà un impuls irrefrenable de fer fotocopies d'est eixemplar i repartir-les per tot arreu...
U, dos, ¡tres!
(Mira que si arriba a funcionar...)

ACTIVITATS CULTURALS FEBRER DE 2007

Este mes no tenim cap activitat de la qual informar-los. Açò no vol dir que no se'n celebre cap; tots els mesos tenen lloc mes activitats de les que donem noticia aci, i no es inusual que rebam alguna notificació quan ya hem enviat l'eixemplar a imprimir. Per això volem aprofitar per a recordar-los que, en el numero 1 d'esta publicació, apareixia un llistat d'entitats en les respectives senyes, que vos-tes poden utilitzar per a contactar i mantindre's informats.

CONEIX LA VALENCIANITAT DE CAPDET

La Plataforma Jovenil Valencianista nos ha fet arribar informació d'una campanya que passem a resumir.

Historia: La Batalla d'Almansa -de la qual enguany se commemoren els 300 anys-, ademés de la perdua dels Furs, tingue com a conseqüència la perdua de la vila valenciana de Capdet, que passà a pertanyer a Castella. Hui forma part de la província d'Albacet en el nom de Caudete.

La seua situació fronterera en Castella li otorgava la condició de "Porta del Regne", la qual apareix simbolisada en la seua bandera, la mateixa Senyera Valenciana en l'afegit de dos claus d'argent creuades que representen les claus del Regne.

La seua importància estratègica li reportà, entre uns altres molts privilegis, el de tindre vot en les Corts Valencianes.

Les festes de Moros i Cristians (de les que hi ha constància ya en 1588), el seu actual parlar castellà ple de valencianismes, o la mateixa afició festiva per les "mascletaes", son testimonis vius del seu passat valencià.

Campanya: La PJV, després d'uns primers contactes en els que ha pogut constatar la pervivència d'un sentiment de valencianitat majoritari entre la població, ha preparat una sèrie d'activitats de conscienciament valencianista en la vila.

Les activitats previstes son: una reunió en l'alcalde, repartiment de Reals Senyeres i fulls en informació de l'història de Capdet i de la campanya reivindicativa, col·locació d'una placa d'homenaje als maulets valencians, creació d'una associació valencianista, i -per confirmar- un passacarrers.

Frut d'açò hauria de ser l'establiment d'uns vincles estables en les persones valencianistes de la vila, de modo que algun dia germine eixa llavor i, sempre contant en que eixe siga el desig majoritari dels seus habitants, Capdet podria tornar a incorporar-se al Regne de València del que fon segregat.

Per a més informació, o per a col·laborar econòmicament en la campanya, poden contactar en:

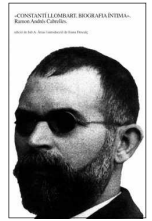
Plataforma Jovenil Valencianista
Centre de Coordinació de Joventut
C/ Campoamor, 91. Despaig D
46022 València Ciutat
Telf: 600 75 63 50
www.pjvalencianista.org

RESENYA BIBLIOGRAFICA A.M.C.

Andrés Cabrelles, Ramon (Edició de Juli A. Àrias. Introducció de Joana Descalç)

Constantí Llombart. Biografia íntima

Colecció Classics Valencians. L'Oronella, València, 2006 (103 pag.)

Complint en lo que diguerem en el número 1 d'esta publicació, en el que ferem una breu semblança de Constantí Llombart, i en el que vos emplaçarem a continuar parlant d'este insigne valencianista, este mes hem triat per a recomanar-vos el llibre de la seua biografia, que s'edità l'estiu passat i en el que Ramon Andrés Cabrelles descriu la seua relació en Llombart, al qual considerava el seu mestre, amic i companyer de viatge.

Esta biografia la va presentar l'autor als Jocs Florals de l'any 1956 escrita en castellà. Ara l'edició actual s'ha traduït al valencià i el text s'ha estructurat en 17 capítuls independents i complementaris, tots molt interessants. Entre els títols que encapçalen cada apartat trobem: "Com el conegui en la llibreria de vell", "Renaixença i Llemosinisme" o "El naixement de Lo Rat Penat, calendari". El llibre se completa en una introducció, dividida també en capítuls, a on se parla de l'autor de la biografia, del protagonista de l'obra i conclou en un recull gràfic.

Fins a la publicació per entregues en la revista *Lletraferit* (anys 2004-2005), i a excepció de l'ús que feu León Roca en el seu llibre sobre Carmel Navarro, eren inèdits estos apunts biogràfics que Cabrelles feu de la relació personal i professional de huit anys que tingue en Llombart. Es una llàstima que hagen estat guardats en el calaix tants anys tractant-se d'un text tant interessant per a qui vullga coneixer i profundisar en la vida d'este important personatge de la Renaixença, tant en la seua facetes personal com en la seua obra de recuperació de la Llengua Valenciana i de l'activitat que desenrollà, principalment en el món cultural, per a portar avant este compromís que ell s'havia fixat com a prioritari.

Diguem que es una llàstima que estes memòries hagen estat guardades, pel temps perdut, i pel seu incalculable valor com a testimoni d'un personatge i una època molt important per als valencians. També es trist que, hui per hui, llibres com este, i d'uns altres il·lustres personatges valencians, no formen part de les l·lectures recomanades als nostres joves en la seua etapa de formació estudiantil.

Cabrelles, en les seues sentides i senzilles paraules, fa que la l·lectura de la biografia resulte breu, fàcil i sobre tot molt entranyable.

ANECDOTARI (V)

J.S.P. i A.M.C.

Va de llibres:

¿CONEIXIEU QUE ...el comerç de llibres en la ciutat de València gojava d'un gran auge ya abans de l'invençió de l'impremta? Existien corredors i venedors de llibres. Alguns dels eixemplars se consideraven tan valiosos que una disposició d'Alfons el Magnànim, de 1426, prohibí taxativament que es tragueren de la ciutat.

¿CONEIXIEU QUE ...en la Biblioteca de l'Universitat de València se custodia una de les mes riques col·leccions de llibres il·lustrats en miniatures del Renaixement? Es tracta del llegat que feu el Duc de Calàbria al Monestri de Sant Miquel i els Reis. Estos llibres estan decorats pels millors miniaturistes d'aquella època.

Parlem de taronges (4)

F.B.U.

ETIQUETA D'UNA MARCA DE TARONGES

Ara, en est article, i per a documentar al lector sobre l'importància que ha tingut en les darreres 4 o 5 dècades aquella primera acció, tan llunyana en el temps, sobre l'implantació d'horts de tarongers en el nostre Regne, anem a constatar que en la **major producció espanyola** obtinguda en tota la seua història, la campanya 2002/2003, incloent clementines, llimes i pomes, sobrepassaren els 6.000.000 de tonellades, de les quals 3.767.000 n'eren valencianes; és dir, un 61,40% de la totalitat.

Per grups varietals, la producció es desenrollà de la següent manera:

Comunitat	Taronges	Mandarines	Pomelos	Llimes	Total	%
València	1.743.000	1.671.000	5.000	348.000	3.767.000	61,40
Andalusia	1.035.000	196.000	10.000	159.000	1.400.000	22,80
Murcia	179.000	60.000	5.000	545.000	789.000	12,85
Catalunya	47.000	105.000	2.000	1.000	155.000	2,53
Balears	20.000	2.000	500	2.000	24.500	0,42
Total....	3.024.000	2.034.000	22.500	1.055.000	6.135.500	100%
%.....	49,30	33,15	0,36	17,19		

Hem d'aclarir que, encara que hi haja països com EEUU i Brasil en una producció cítrica molt superior a Espanya, en quant a **exportacions en fresc** nosatres som el país exportador número 1, de llarc, per davant de qualsevol altre.

En el pròxim article donarem com a tancat este primer acostament als productes agraris més representatius del nostre Regne.

FENT MEMORIA

F.P.C.

¿Una "Acadèmia de la Llengua Valenciana" allà pel 1930?

(L'informació que anem a comentar a continuació l'hem tret del llibre *Nicolau Primitiu i València. Treballar, persistir, esperar...*, de diversos autors, Colecció Els Fanals de la Terra nº 8, L'Oronella, 2003. (pàgina 37))

En la revista "Acció Valenciana" que es va editar allà per l'any 1930 per Acció Cultural Valenciana, entitat vinculada a l'Universitat, que anà derivant cap al catalanisme, fon **entrevistat** el Pare **LLuís Fullana** davant la proposta de l'escriptor Jordi de Fenollar (Teodor Llorente Falcó) de crear una "**Acadèmia de la Llengua Valenciana**". Donà la següent resposta (hem de dir que l'ortografia en que està transcrita, diferent de la recomanada i utilitzada per Fullana, ha de ser cosa de l'entrevistador):

"Trobe greus dificultats per a una col·laboració ab els gramàtics catalans. Son massa assimilistes. Si es creara una nova Acadèmia, com propòssa Jordi de Fenollar, seria catalana en el sentit estricte de la paraula. Si n'hi havien trenta places, vint serien catalanes, cinc valencianes i cinc mallorquines. Nosatres seriem considerats com a provincians. (...) No, no crec en l'unitat absoluta de la Llengua. Si va existir, fon del segle IX al XII, quan aquell 'romantium', però després varen seguir diferents camins. Jo crec que l'ortografia deu d'esser fidel reflecte de la pronunciació i la nostra parla, tant fonèticament com morfològicament diferix prou de la catalana. (...) Opine que la solució seria crear una Acadèmia de Llengua Valenciana, Acadèmia que estaria íntimament relacionada ab les segurament existents en Catalunya i Mallòrca. Però, torne a insistir: ¿Federació? Si. ¿Assimilisme? No. Unió, però no confusió. (...) La tasca d'este Centre no seria intentar fer tornar al conreu [de] la parla del segle XV. No crec en el cert ni l'eficàcia del classicisme arcaitzant. Preferixc que es seguixca l'evolució natural del llenguatge popular, però sempre procurant no caure en la corrupció ni en la mixtificació"

Les pijors premonicions de Fullana s'han acabat complint: en conte de crear l'Acadèmia que ell proponia, han fabricat una sucursal del *Institut d'Estudis Catalans* en la qual els conceptes "**provincianisme**", "**confusió**" i "**assimilisme**", són la norma d'actuació.

PATRIMONI VALENCIÀ
PARC NATURAL
SERRA MARIOLA

La **Serra Mariola**, declarada Parc Natural el 8 de gener de 2002, s'esten a cavall de les comarques de l'Alcòya, el Comtat i la Vall d'Albaida.

Els seus límits poden seguir-se pels pobles que l'envolten: partint de **Muro d'Alcoy**, en l'extrem nord-est, i vorejant la serra pel seu nord, passem per **Agres**, **Alfafara** i **Bocairent**; torçant cap al sud arribem a **Banyeres de Mariola**, l'extrem sud-est; vorejant ara la serra pel sud, arribem a **Alcoy** i, torçant cap al nord, passem per **Cocentaina** i tornem a Muro d'Alcoy.

Te una **orografia** molt variada, mes suau en la part sud-occidental i mes agrest en la nord-oriental; en esta última es troben molts cims de mes de 1000 metres, destacant els 1389 del Montcabrer.

BARRANC DEL CINT, ALCOY

Ya Cavanilles anotà l'**abundor d'aigua** de la serra, en gran número de fonts i ullals. Tres importants rius naixen aci: el Serpis, el Clariano i el Vinalopo.

Per lo que fa a la **vegetació**, predominen els boscs de pi blanc, junt en arbusts com l'argilaga, el romer o l'aixara. Però n'hi ha moltes mes classes d'arbres, alguns d'ells poc freqüents en terres valencianes, com es el cas del teix (microrreserva de la Teixera d'Agres).

No obstant, la major riquesa del Parc la constitueixen les mes de **1200 espècies de flors** que conté, moltes d'elles endèmiques. Per mencionar algunes, apuntem: la salvia de Mariola, l'heperic, la pebrella, l'espigol... La Mariola es famosa per la seua flora i aço ha motivat peces del nostre folclor.

Tambe hi ha una gran **riquesa faunística**. Aci viuen espècies diverses de fardajos i de serps, i moltes classes d'aus, des de les menudes com el gafarro o la perdiu, fins a les grans rapaces: agulles, mussols, buitres,... Entre els mamífers, a banda del mes comú, el conill, trobem el teixo, el rabosot o el porc jabali.

D'interès arqueològic son els **jaciments** neolítics de Salt (Alcoy), la cova de la Sarsa (Bocairent) i la cova del Bolumini (Alfafara). També importants son les troballes de l'edat del bronze i ibèriques. Dels **castells i torres araps** ne destaquem dos que han segut restaurats, el de Banyeres i el de Cocentaina. Menciono especial mereix l'arquitectura del gel: les neveres o **pous de neu**, dels quals el mes famós es la Cava Gran.

El **sender** europeu de gran recorregut **GR-7** recorre la part mes agrest de la serra; passa prop de Bocairent, travessa la serra cap a l'est fins al Montcabrer i baixa cap a Alcoy. També hi ha senders de chicotet recorregut, PR, i senders locals, SL, que, eixint de les **poblacions** llimítrofes ades mencionades, porten a parages a on fruit d'uns paisatges impressionants envoltats d'una natura exuberant i generosa.

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions. La solucio a peu de pagina.	1. Interrupcio colectiva de l'activitat laboral per part dels treballadors, en el fi de reivindicar certes condicions o manifestar una protesta.	1.	-	-	L	-	-	
	2. Assent en espales, generalment de quatre pates i en el que nomes cap una persona.	2.	-	-	-	-	A	
	3. Eixercir un malefici sobre algu per mig de practiques supersticioses.	3.	-	N	-	-	-	-
	4. Sacsada del terreny ocasionada per forces que actuen en l'interior de la Terra.	4.	-	-	-	E	-	-
	5. Persona encarregada d'una explotacio agraria, generalment destinada a la cria d'animals.	5.	-	-	-	-	G	-
	6. Home no casat.	6.	-	A	-	-	-	-
	7. Batraci de l'orde dels Anurs.	7.	-	-	A	-	-	-
PARAULA VERTICAL: Departament de l'Administracio Publica que elabora els presuposts generals, recapta els ingressos establits i coordina i controla les despeses dels diversos departaments.								

RONDALLA

Cóm guisar un conill

Era un **retor** que tenia al seu **servici** una **ama** molt **certa**, que tots els dies li preguntava al senyor retor que volia que li guisara per a menjar, perque el pobre home tenia la tensio alta i no podia menjar de tot. De nit no hi havia problema, **puix** el sopar era sempre llauger: un bollit de creïlles i verdures i, per a segon plat, peix torrat o algun ouet bollit o escaldat; pero el dinar constituia un verdader conflicte, perque tenia prohibides una serie de coses: els fregits, les grasses, etc., i tots els menjars que contingueren sal.

Va succeir que un dumenge el **retor**

se'n va anar a l'iglesia a dir missa major, sense donar-li instruccions a l'**assistenta** sobre lo que havia de preparar per al dinar. La **famula** va anar a l'iglesia a preguntar-li-ho al seu **amo** quan la funcio ya havia començat, per lo que se va parar drete ta al **cancell**, que estava obert, i alli

Oint missa, Rocafort, obra de Josep Benlliure

va esperar a que el **capellà**, que fea les cerimonies d'**espales** a la gent, se girara per a saludar al public.

En aquell moment l'**ama** del **retor** trau un conill que portava amagat baix del **devantal**, i li'l mostra alçant-lo tot lo que podia per a que el vera el celebrant, qui va entendre en seguida lo que ella volia.

A l'entonar el prefaci el retor va cantar en veu clara i potent: "La **fadrina** m'ha preguntat en que te que guisar el conill. **Puix be**, yo li ho dire:

Catalina nostra – que el conill me mostra

si es gros, – fes-lo en arros
 si es prim – fes-lo en **salsim**
 la **cabeçolarum** – fes-la en **salsorum**
 per omnia secula seculorum.

J. M^a. Guinot i Galàn

(Del llibre de l'autor: *Rondalles de la meua terra*, Real Academia de Cultura Valenciana, Valencia, 1995)

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio)	l'entrada de la casa, en este cas l'iglesia.	Fadrina/ donzella: Dona que no ha contret matrimoni.
Ama: Criada principal d'una casa, especialment si servix a un home que viu a soles.	Capellà: Vore Retor	Puix: Conjuncio consecutiva.
Assistentia/ criada/ donzella/ serventa: Dona en un jornal assignat que treballa en els quefers domestics.	Certa / segura : Persona ferma en les seues accions i opinions.	Puix be: Locucio que referma lo que se va a dir.
Amo/ senyor: Home per al qual treballen els criats.	Devantal /mandil: Prenda que, nugada a la cintura, protegix la part de davant del cos.	Retor/ capellà/ sacerdot: Religios encarregat d'una parroquia.
Cabeçolarum es deformacio humoristica de "cabeza".	Espales: Part posterior dels muscles; per extensio, en alguns casos s'usa com a sinonim d'esquena.	Salsim, salsorum son deformacions humoristiques de salsa.
Cancell: Porta que separa el pati de	Famula/ domestica: Criada que treballa fent les faenes de la casa.	Servici/ labor: Treball que se fa dedicat a una entitat o a una persona.

Solucio: 1. FOLGA 2. CADIRA 3. ENCHISAR 4. TERREMOT 5. GRANGER 6. FADRI 7. GRANOTA Vertical: FACENDA

I RECORDA... **Facenda**, en mayuscules, es, en efecte, l'organisme que se queda en els nostres diners tots els anys. Pero **facenda**, en minuscules, pot ser el conjunt de bens i riqueses que te una persona o tambe una finca agricola. L'amo/a d'una facenda de camp es el **facendat/-ada**.